

Bijzondere omstandigheden

■ Ton Lamers

Mr. dr. A.H. Lamers is als docent onderwijsrecht verbonden aan de faculteit onderwijswetenschappen van de Open Universiteit. E-mail: ton.lamers@ou.nl

Inleiding

In deze bijdrage in Examens wordt een uitspraak van de Afdeling Rechtspraak van de Raad van State (ARRvS) van 9 oktober 2024 besproken (ECLI:RVS:2024:4096). In deze casus is sprake van ‘bijzondere omstandigheden’ en tot nu toe had ondergetekende de indruk dat ‘bijzondere omstandigheden’ een soort toverformule was op basis waarvan je als student al snel extra faciliteiten zoals extra tentamenkansen kan afdwingen. Met de uitspraak van 9 oktober 2024 lijkt het tij te keren.

De casus

Deze casus speelt in het mbo. Een studente heeft in het laatste studiejaar van een driejarige opleiding, mede als gevolg van fysieke en mentale problemen door een auto-ongeval, de tentamens van meerdere specialistische kennisvakken na twee pogingen niet behaald. Haar studieloopbaanbegeleider (slb'er) adviseerde om deze vakken één voor één over te doen.

Om vakken over te mogen doen, moet volgens het examenreglement (art. 10) een aanvraag

bij de examencommissie worden ingediend, een student heeft namelijk per tentamen recht op twee kansen en als die kansen zonder resultaat zijn verbruikt, is een schriftelijk, goed onderbouwd, verzoek aan de examencommissie vereist. De studente uit deze casus vraagt een extra kans voor één van de vakken, maar de examencommissie wijst haar verzoek af omdat in het verzoekschrift niets van de bijzondere omstandigheden blijkt.

De studente stelt tegen de beslissing van de examencommissie administratief beroep in bij de Commissie van Beroep voor de Examens (CBE) van de mbo-instelling en betoogt daarbij dat de bijzondere omstandigheden bij de instelling bekend waren en dat de examencommissie zich daarover had kunnen laten informeren. Op deze plaats constateer ik (TL) dat de studente haar bijzondere omstandigheden in het verzoekschrift aan de examencommissie niet voldoende had onderbouwd. Door zich niet nader te laten informeren, heeft de examencommissie volgens de studente onzorgvuldig gehandeld. Bovendien stelt ze

dat de gevolgen onevenredig zijn, omdat ze nu niet kan doorstromen naar het hbo. Ook stelt de studente dat er sprake is van een motiveringsgebrek (zie kader) in het besluit van de examencommissie. De examencommissie stelt immers dat de resultaten voor de andere niet-behaalde vakken ook in het besluit meewegen maar laat achterwege hoe dit feit haar beslissing met betrekking tot de bijzondere omstandigheden heeft beïnvloed. De CBE laat het besluit van de examencommissie desondanks in stand en de student gaat naar de ARRvS.

Motiveringsbeginsel

Een belangrijk beginsel van behoorlijk bestuur is het motiveringsbeginsel dat inhoudt dat een besluit dient te rusten op een heldere motivering waarbij de feiten moeten kloppen en de motivering logisch en begrijpelijk moet zijn. Het motiveringsbeginsel is vastgelegd in art. 121 van de Grondwet.

ARRvS

De ARRvS, ook wel de 'Afdeling' genaamd, moet zich dus buigen over de vraag of de CBE de afwijzing van het verzoek door de examencommissie terecht in stand heeft gelaten. De ARRvS overweegt als volgt: De studente (appellante) betoogt dat haar ten onrechte wordt tegengeworpen dat haar verzoek onvoldoende onderbouwd/gemotiveerd was. Ze ging er van uit dat haar omstandigheden vanwege haar contact met de slb'er bij de onderwijsinstelling (en dus de examencommissie) minstens bekend hadden moeten zijn.

Uit zowel het besluit van de examencommissie tot afwijzing van het verzoek alsmede het besluit van de CBE blijkt duidelijk dat de beide instanties niet twijfelen over het bestaan van bijzondere omstandigheden. De examencommissie betwijfelt echter of deze omstandigheden wel aanleiding voor de onvoldoende

resultaten vormden en acht het meer aan nemelijk dat andere omstandigheden oorzaak waren van de slechte tentamenresultaten, namelijk het feit dat de slechte resultaten alleen waren te zien bij de theoretische/beroepsgerichte vakken en dat de resultaten bij de generieke vakken zoals de talen en rekenen wel goed waren. De ARRvS is van mening dat de examencommissie daarin redelijkerwijs de aanleiding kan zien dat de oorzaak voor de slechte studieresultaten bij de theoretische/beroepsgerichte vakken niet in de genoemde bijzondere omstandigheden lag. Ook het feit dat de studente in vijf jaar tijd slecht twee theoretische/beroepsgerichte vakken had behaald, kan gelden als goede motivatie van het besluit van de examencommissie.

Plat gezegd: Als een student bepaalde vakken steeds niet behaalt en andere vakken wel,

**Bijzondere omstandigheden,
kunnen niet (meer) worden
ingezet om andere redenen af
te dekken of uit te schakelen.**

dan is het mogelijk dat de examencommissie voorbijgaat aan de bijzondere omstandigheden omdat deze bijzondere omstandigheden alsdan invloed op alle studieresultaten zouden moeten hebben. Bovendien had de studente al een slechte reputatie als het ging om bepaalde vakken.

Terecht of niet?

Vooropgesteld dat de wetgever heel terecht 'bijzondere omstandigheden' heeft geïdentificeerd als reden om ruimte te geven aan studenten die iets overkomt waardoor ze een achterstand oplopen die hen niet aan te rekenen is. Het is een soort 'kans-correctie' waarbij the survival of the fittest wordt gecorrigeerd en waarmee wordt bijgedragen aan gelijke kansen voor iedereen.

Aan de andere kant is het zaak dat een diploma wel 'hard' is, in die zin dat iedereen die het diploma heeft behaald aan dezelfde eisen heeft voldaan. Om het even plat te slaan: als de eis is dat de kandidaat over een hekje van 1,20 meter moet kunnen springen, dan is iemand die in de aanloop wordt afgeleid omdat

hem iets naars is overkomen gezakt als hij er net niet overheen komt. De oplossing is dan niet om deze persoon over een lager hekje te laten springen, maar om hem voor de aanloop te helpen zodat hij wel over het hekje van 1,20 meter kan springen.

In deze casus werd de examencommissie een motiveringsgebrek tegengeworpen. De studente meende dat de examencommissie had moeten uitleggen waarom de door haar aangevoerde bijzondere omstandigheden niet konden leiden tot toewijzing van een extra tentamenkans. De examencommissie had haar besluit echter wel goed gemotiveerd, namelijk in die zin dat aan de bijzondere omstandigheden werd voorbijgegaan omdat volgens de examencommissie een wel voldoende gemotiveerde reden was waarom de studente vele tentamens niet had behaald.

Wat mij betreft is deze uitspraak van de ARRVs van buitengewoon zuivere aard. Bijzondere omstandigheden, hoe vervelend ook, kunnen niet (meer) worden ingezet om andere redenen af te dekken of uit te schakelen. ■

Gesignaleerd

Liever een kleurrijke eindtoets op papier dan een saaie op de computer, zeggen de leerlingen van OBS Waterrijk

Marten van de Wier, redacteur onderwijs en opvoeding, Trouw, 31 januari 2025, 22:00

Basisscholen kunnen kiezen tussen zes doorstroomtoetsen voor groep 8, met ieder een eigen vormgeving. Wat vinden kinderen eigenlijk van de verschillen?

Lees verder op: [Liever een kleurrijke eindtoets op papier dan een saaie op de computer, zeggen de leerlingen van OBS Waterrijk | Trouw](#)